

Holbergsgade 6
DK-1057 København K

T +45 7226 9000
F +45 7226 9001
M sum@sum.dk
W sum.dk

Folketingets § 71-tilsyn

Dato: 09-01-2017
Enhed: Sundhedsjura og Psykiatri
Sagsbeh.: SUMBGB
Sagsnr.: 1610578
Dok. nr.: 249644

Folketingets § 71-tilsyn ved Karina Adsbøl (DF) har den 18. november 2016 stillet følgende spørgsmål nr. 7 (Alm. del) til sundheds- og ældreministeren og børne- og socialministeren, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra § 71-tilsynet.

Spørgsmål nr. 7:

”Ministeren bedes oplyse, hvordan medarbejdere på institutioner og botilbud med tvangsindlagte og/eller tvangsanbragte personer orienteres om gældende regler og retningslinjer for magtanvendelse og anvendelse af tvang i psykiatrien?”

Svar:

Jeg har anmodet Danske Regioner om bidrag til besvarelse af alm. del spm. 7 for så vidt angår den del af spørgsmålet, der vedrører medarbejdere på institutioner med tvangsindlagte, idet jeg lægger til grund, at der hermed menes psykiatriske afdelinger, der drives af det offentlige, idet det alene er denne type afdelinger, der er omfattet af lov om anvendelse af psykiatrien og dermed henhører under mit ressortområde.

Jeg har anmodet Danske Regioner om bidrag til besvarelsen, da regionerne er ansvarlige for driften på disse afdelinger.

Danske Regioner har oplyst følgende:

”Generelle kommentarer:

Regionerne stiller krav til at nye medarbejdere gennemfører en række obligatoriske kurser i bl.a. konflikthåndtering samt introduktion til den relevante lovgivning på området.

Vikarer ansættes almindeligvis fra regionernes interne vikarbureauer, hvor vikarerne således har gennemgået obligatoriske kurser. Afdelingerne er ansvarlige for, at vikarerne kun varetager arbejdsopgaver, som de er kvalificeret til, og at de modtager den fornødne vejledning. Afdelingerne har desuden ansvar for at føre dokumentation på vikarernes gennemførelse af relevant uddannelse.

Ingen af regionerne arbejder med en såkaldt pixi-udgave af psykiatriloven, da en sådan ikke opfattes som tilstrækkelig. Andre alternativer bliver imidlertid brugt, herunder et e-læringsprogram til den reviderede psykiatrilov (et sådant er under udarbejdelse), en praksisorienteret beskrivelse af psykiatriloven og vejledninger til psykiatriloven, som er tilgængelige via en app.

Regionspecifikke kommentarer:

Region Nordjylland:

Ved ansættelse af personale i Psykiatrien er der personaleintroduktion på flere niveauer og medarbejderne deltager i en række obligatoriske kurser og gennemgår et fastlagt introduktionsprogram. Deltagelse i introduktionen er obligatorisk.

Introduktion og obligatoriske kurser, som omhandler psykiatrilovens bestemmelser er følgende:

- Fælles central introduktion (herunder oplæg om lovgrundlaget for Psykiatrien)
- Sundhedsjura, herunder Psykiatriloven indgår i introduktionsprogrammet for personale i sengeafsnit og i lægernes introduktion, blandt andet ved introduktion til emne om akut psykiatri. Endvidere er der adgang til e-læringskurset "Akut Psykiatri"
- Konflikt håndteringskursus hvor mindstemiddelsprincip er gennemgående tema i kurset. Faste medarbejdere deltager løbende i konflikt håndteringskursus.

Den direkte introduktion og oplæring til pågældende arbejdssted og arbejdsopgaver varetages af daglig ledelse, hvilket sker gennem et individuelt introduktionsprogram for alle nyansatte medarbejdere, som inkluderer de i psykiatrien gældende retningslinjer, instrukser samt den for sengeafsnit gældende husorden, og i den forbindelse specifik introduktion til psykiatriloven. Den lokale introduktion skal sikre, at den nyansatte medarbejder er i stand til at varetage alle relevante opgaver, herunder opgaver relateret til psykiatrilovens regler om anvendelse af tvang.

Ikke fastansat personale, som får længerevarende vikarstillinger, modtager introduktion svarende til nyansatte – både læger og plejepersonale. I Region Nordjylland er der et internt vikarbureau for vikarer for plejepersonale, hvor der for vikarer rekvireret herfra er lavet afsnitsprofiler og vikarprofiler, som beskriver de kompetencer, en vikar til sengeafsnit skal have. Det er den ansvarshavende sygeplejerskes ansvar at sikre, at vikarer i plejen kun varetager opgaver, som vikaren er kvalificeret til.

Med hensyn til læger er det sjældent, at læger har enkeltstående vagter. Når det sker, er det typisk læger, som får en tilknytning som ekstern vagt efter udløb af et længere vikariat, således at pågældende læge har modtaget introduktion som nyansat og dermed har modtaget den nødvendige information om det psykiatriske speciale, herunder om psykiatriloven. Læger rekvireret via vikarbureau har altid psykiatrierfaring, men ikke nødvendigvis fra Region Nordjylland.

Region Midtjylland:

Medarbejderne på de psykiatriske afdelinger i Region Midtjylland har alle adgang til e-Dok som er en samling af både lokale, fællespsykiatriske og regionale dokumenter. E-Dok er tilgængelig for samtlige medarbejdere ansat på Region Midtjyllands hospitaler herunder psykiatrien, og har eksisteret i flere år. I samlingen forefindes dokumen-

ter vedrørende psykiatriloven herunder dokumenter vedrørende magtanvendelse og anvendelsen af tvang. Nyansatte introduceres lokalt til e-Dok. Der forefindes ikke nogen pixiudgave af psykiatriloven, men som supplement til ovenstående er et e-læring program vedrørende den reviderede psykiatrilov under udarbejdelse.

Alle ansatte i psykiatrien i Region Midtjylland er på obligatoriske kurser i konflikt-håndtering, deeskalering og udarbejdelse af husorden for den enkelte afdeling. Der uddannes vedligeholdelsesinstruktører i konflikthåndtering, som sikrer opdatering af medarbejderne i sengeafsnittene.

Vikarer på de psykiatriske afdelinger er almindeligvis fra Region Midtjyllands eget vikarbureau Region Midt, når der er tale om dag til dag vikarer. Der er indgået aftale med Vikar Region Midt om, at vikarer skal have gennemgået Region Midtjyllands obligatoriske konflikthåndteringskursus, ligesom de får uddannelse i relevant lovgivning. Afdelingerne er forpligtiget på at føre dokumentation på gennemførelse af relevant uddannelse for vikarer.

Fra 2017 er det obligatorisk for alle afdelinger at implementere Safewards, der er en model for reduktion af konflikter. Når en person tvangsindlægges, informeres der om muligheden for at klage over denne samt eventuel tvangstilbageholdelse og eventuel påtænkt iværksættelse af tvangsbehandling. Der informeres om beskikkelse af patientrådgiver som vil være behjælpelig med at klage.

Region Syddanmark:

Psykiatrien i Region Syddanmark har retningslinjer for anvendelsen af tvang, som beskriver lovgivningen, ansvar og opgaver i forbindelse med anvendelse af tvang. Retningslinjerne er udarbejdet i overensstemmelse med gældende lovgivning og revideres løbende i forbindelse med revidering af lovgivning, vejledninger og bekendtgørelser. De fælles retningslinjer sikrer ensartede og opdaterede retningslinjer, som er let tilgængelige for medarbejderne.

Undervisning i psykiatriloven samt introduktion til sygehusets gældende retningslinjer vedr. tvang og forebyggelse heraf, indgår som en obligatorisk del af introduktionen til læger og plejepersonale på sengeafsnittene. Personalet introduceres både på den fælles introduktion, som afholdes af sygehuset samt som en del af den lokale introduktion, som finder sted i de enkelte afdelinger.

Anvendelsen af tvang er et komplekst område, som kræver indgående kendskab til psykiatriloven.

I sygehusets retningslinjer, er de væsentligste områder i lovgivningen beskrevet på en mere praksisorienteret måde, men det er ikke vurderet, at det er tilstrækkeligt med pixi-udgaver til at opnå et grundlæggende kendskab til lovgivningen og anvendelsen af tvang.

Iværksættelse af tvang anses for en kompleks opgave, som derfor besluttet og udføres under ledelse af personale, som er ansat i sygehuset og som dermed er introdu-

ceret til psykiatrilovens bestemmelser. Såfremt det er påkrævet, at vikarierende medarbejdere deltager, vil det være under vejledning af fast personale.

Region Hovedstaden:

Region Hovedstadens Psykiatri afholder løbende obligatoriske kurser for læger, sygeplejersker, psykologer, social- og sundhedsassistenter m. fl. med introduktion til og gennemgang af gældende regler og retningslinjer for magtanvendelse og anvendelse af tvang mm. Det er Region Hovedstadens Psykiatris sundhedsjurister, som varetager undervisningen.

Region Hovedstadens Psykiatri afholder endvidere obligatorisk, løbende vedligeholdelsestræning af medarbejdere med patientkontakt. Heri indgår undervisning om gældende regler og retningslinjer for magtanvendelse og anvendelse af tvang. Vedligeholdelsestræningen varetages af internt uddannede og eksaminerede vedligeholdelsesinstruktører.

Alle medarbejdere i Region Hovedstadens Psykiatri har lettilgængelig elektronisk adgang til 20 opdaterede vejledninger i forhold til beslutninger om tvang og frihedsberøvelse i henhold til gældende regler herom. Vejledningerne kan herudover læses via en app til smartphones, som hedder VIP2GO. Region Hovedstadens Psykiatri er ansvarlig for vejledninger og retningslinjer. Center-, afdelings- og klinikledelser i Region Hovedstadens Psykiatri er ansvarlige for, at vejledninger og retningslinjer efterleves i relevante afdelinger.

Region Sjælland:

I Psykiatrien Region Sjælland er der etableret omfattende og systematiseret undervisning, efteruddannelse og information med henblik på nedbringelse af tvang i psykiatrien. Nye medarbejdere får allerede fra den første fællesintroduktion (på 1. arbejdsdag i Psykiatrien) oplysninger om fokus på nedbringelse af tvang, uddannelsesaktiviteter m.v., og allerede ansatte medarbejdere deltager i efteruddannelsesforløb, opfølgning m.v. Alle medarbejdere får direkte informationer, orientering om retningslinjer og oplysninger om, hvor der kan indhentes yderligere viden.

Som en form for overordnet ramme for initiativerne på området er der i Psykiatrien implementeret et nyt koncept til forebyggelse af konflikter og tvang, som skal bidrage til at øge sikkerheden for patienter og medarbejdere. Konceptet har fokus på vejledning og deeskalering – og det er derfor også disse begreber, der går igen i præsentationer m.v. - og har fokus på såvel teoretisk viden om sygdom, symptomer, risikovurdering, love og regler, som praktisk læring. Konceptet er en videreudvikling af eksisterende elementer i den hidtil anvendte psykofysiske træning. Den lokale implementering af initiativerne i Psykiatriens afdelinger koordineres af 1-2 udviklingsinstruktører i hver afdeling, som til den praktiske implementering får assistance af et antal træningsinstruktører.

På det organisatoriske plan er det skærpede fokus på nedbringelse af tvang - og dermed sikring af uddannelse, viden, informationer m.v. - bl.a. forankret i de drifts- og strategiaftaler, der er indgået mellem Psykiatrilædelser og de enkelte afdelingsledelser, hvor der gennemføres løbende opfølgning, bl.a. gennem møder mellem aftale-

parterne. Der er til brug for arbejdet med vejledning og deeskalering udarbejdet et omfattende informations- og undervisningsmateriale, hvoraf en stor del er gjort tilgængeligt på Psykiatriens intranet, som kan tilgås af alle ledere og medarbejdere. Her kan alle ansatte også hente pjecer, vejledninger osv. Udover informationerne på intranettet er der i Psykiatrien udarbejdet en række retningslinjer, der er placeret i dokumenthåndteringssystemet D4, der er tilgængeligt for alle ansatte i Psykiatrien.”

Jeg kan henholde mit til Danske Regioners bidrag til besvarelsen.

Med venlig hilsen

Ellen Trane Nørby / Birgitte Gram Blenstrup